

Onour ed angratzg ad en miritevel

Chor viril Surses: Prevista concerts da Pasca

CUN GION GIUSEP DERUNGS Ò DISCURRIA PEDER ANTONA BALTERMIA

■ **Igls 15 d'avregl 2017 festivescha Gion Giuseppe Derungs igl sies 85avel anniversari. An sia onour stat igl Chor viril Surses, sot la batgetta da Rainer Held ed igl HeartKhor]ensemble sot la batgetta da Lisa Appenzeller, dus gedas sen tribuna. A Riom ed ainten l'Arena Grischuna a Tgazzas.** Sa tgapescha tgi igl Chor viril Surses sa deditgescha principalmentg all'ovra digl cumponist e dirigent d'onour Gion Giuseppe Derungs. Dasperas igl ancunashaint ciclus «Maletgs da Giovanni Segantini» canta igl chor dus premaudiziuns «Cun stiertas e stortas (veta umana)» e «Mors et vita duello». Supraple èn da san-teir ovras da Mozart, Bruckner, Janacek, Lissmann e Broecklin.

Igl program digl HeartKhor]ensemble suonda nign schema, perge las cantadouras ed igls cantatours giovens gioian gugent cun differents stils da musica. «Far plascheir cantond» è l'our motto. Igl ensemble canta dall'amour, amicezga, desideris, nostalgia, deir adia, malancuneia, ancor-schadetna per teras estras ed inscunTERS curi-ous cun tschuis e tgoras.

En om cun fermis lioms tigl chor

Tgi gist igl Chor viril Surses fò onour agl dirigent e cumponist Gion Giuseppe Derungs n'è betg casual. Igl musicus da Surscasti sesenta Coira è l'ia cun igl chor da vallada scu strousch cun en oter. Scu successor da Gion Duno Simeon ò Gion Giuseppe Derungs surpiglia la batgetta digl Chor viril Surses igl 1967 e mano chel ad en va-lent chor cun success respectabels. Zont cun las canzungs classicas da chor viril cun texts da pader Alexander Lozza an cumpo-siziuns da Bröchin e Heinrichs. Ed alloura er cun atgnas cumposiziuns scu «Igl auto», er digl pader caputschign, ed igls «Maletgs da Segantini» cuagl text da Peder Cadotsch. Durant 18 onns è igl dirigent sto segl post ed ò musso pazientzga cun igls omens tgi eran tots laics e cunaschevan strousch no-tas. Gion Giuseppe Derungs ò durant divers onns er dirigia igl Chor masdo Surmeir tgi n'exista ossa gio blers onns betg ple.

Igl Chor viril Surses ò sessour gia mida-das ainten la direcziun cun *Curò Mani* (1985–2000), *Luizius Hasler* (2000–2015) ed a parteir digl onn passo *Rainer Held*. Mido è pero betg tgi igl chor da vallada ò adegna puspe piglia cumposiziuns da Gion Giuseppe Derungs aint igl repertori ed aint igl program digls sies concerts.

Gion Giuseppe Derungs, Vous vez dirigia damais durant 18 onns igl Chor viril Surses. Chegl èn pero er gio passa 30 onns anavos. Tge az è resto an buna memorgia da chel taimp?

Gion Giuseppe Derungs: I dat betg en evenimaint singul tgi am fess special-maintg an buna memorgia, ma gl'è la

somma dallas bunas experienschas tgi ia va fatg scu dirigent e tgi ia ma regord anavos cun plascheir.

Ossa dastgez festivar igl Voss 85avel anniversari an ena constituziun remarcabla. Vous ischas ossa gio 20 onns pensiuno, pero anc adegna activ. Adegna puspe vignan novas cumposiziuns ord Vos-sa plema per cant ed instrumentlists. Noua gez per chesta forza creativa?

Ia stò conceder tgi tot chegl tgi ia fatsch oz è ferm redutgia e betg schi intensiv. Ma cuagl onns vign tuttegna ansemen anc en po. Atgnamaintg ègl en dung irto tgi ia va gia l'ocasiun da scolar e chegl ins so betg simplamaintg metter d'ena vart dad en de sen l'oter. E promovia tot ansemen ins ò antras las activitads. Seia chegl cun la scola u er cun las activitads dasperas la scola. Gl'è betg uscheia tgi ins savess simpla-maintg trer or ena trocla e las tgossas èn cò.

Gion Giuseppe Derungs era an sies amprens onns scu cumponist egn tgi preferiva l'armuneia ainten las canzungs. «Ina flura» u «Serenada» angal dus exaimpls. Pi tard vez mido, ischas ia ena veia pi moderna. I dava er dissonanzas ainten las Vossas cumposiziuns. Tge ò effectuo la midada?

Chegl è betg ena tgossa tgi è neida dad en de sen l'oter. Gl'è sto en basigns da far en svilup ed alloura eran per part er igls texts dallas poesias tgi dumandavan da bandu-nar mintगतant l'armuneia. Pigliagn p. ex. la poesia da pader Alexander Lozza «Igl auto». Cò è gio aint igl text betg bled dad armuneia. Chella invenziun tecnica pur-tava betg angal avantatgs e musical-maintg sa lascheva chegl exprimer fitg bagn cun dissonanzas. Chellas èn pero carscheidas organicamaintg ed ins ò du-vro ellas scu med d'expressiun.

Aint igl program digl concert ò igl Chor viril Surses dus premaudiziuns ord Vos-sa plema. Eneda è chegl «Cun stiertas e stortas» e «Mors et vita duello». L'amprema cun en text da Mario Jегher. El ò accompagnea Vous adegna puspe. Seia chegl scu president digl chor da vallada ed adegna puspe cun translaziuns da texts ed er agens texts scu tar igl «Mosaic Sursetter» ed anc blers oters. Era cò ena relaziun speziala?

Schibagn cun *Mario Jегher* scu president scu er scu scribent e translater ins sa santiva scu «da tgesa». Sen el ins pudeva sa lascher e veva la siertad tgi vigna er fatg andretg. El è adegna sto en grond sustign. El veva en lungatg dètg profilo e la gronda habilitad da far maletgs cuagl lungatg.

Pader Alexander Lozza e Peder Cadotsch on er gia ena pulit grond'in-fluena sen las Vossas cumposiziuns?

Gion Giuseppe Derungs (san.) e Rainer Held discuteschan anc detagls dallas cumposiziuns e lour interpretaziun.

An mintga cass. Pader Alexander Lozza è gio igl prencipoet da Surmeir. Ord sia ple-ma vaia betg cumponia schi bleras poesias, essend tgi cura tgi ia sung davanto activ ainten la cumposiziun eran blers da chels texts captivonts gio mess an musica.

Dantant da Peder Cadotsch dattigl ena massa cumposiziuns tg'ia va fatg. Chegl ò antschet cun igls «Maletgs da Segantini» e bleras otras èn suandadas. Igl poet era manevol agl pievel e luvrava er gugent cun maletgs tgi èn veivs. Ed el formulava chegl sen ena moda fitg bela.

Cun igls concerts da Pasca, egn a Riom ed egn a Tgazzas, vot igl Chor viril Surses dar onour ed angratzger a Gion Giuseppe Derungs, tge monta chegl per Vous?

Per me è chegl naturalmaintg en fitg grond plascheir ed ia vess mai spitgia chegl. Ed ia persunalmaintg vei chegl per me betg scu en mument tg'ins sa ferma per far en examen da cunsientzga, mabagn ensatge dalla vart festiva e per galdeir chella onour. Per me ègl er en mument tg'ia less far en gnuol festa. Ansemen cun la mia famiglia, cun igls mies ameis da cant e musica e naturalmaintg er cuagl Chor viril Surses.

Vous vez discurrea dalla famiglia, i vez dus feglias e dus fegls, on els irto igl dung digl bab ed èn activs sen chel camp?

Els èn tots incantos dalla musica ed an giovens onns on tots suno en instru-

ment, pero nigns dad els on savia sa decider per en studi da musica u schiglio ena veia ainten chella direcziun. Da nossa vart digls genitours è er mai stada la mini-ma pressiun an chella direcziun. Els on cò gia libertad cumpletta.

Veas anc ensatge ensanous aint igl tgea tgi lessas anc realisar dalla vart cumpo-sitorica?

Gl'en anc diversas tgossas aint igl tgea. Per me ò la musica instrumentala surva-gnia ena muntada equivalenta cun igl cant. Igl mument sunga gist vedlonder da cumponer a fegn en'ovra per en quintet instrumenta.

Oz ins so tadlar cun igls meds electronics quasi tot la musica pussebla. Vessas anc en giaveisch dad assister persunal-maintg ad ena preschentaziun da musi-ca u cant tgi vez anfignen oz betg gia occasiun?

Ia va atgnamaintg adegna piglia art e part alla purscheida musicala tgi dava agl con-tur. Igls davos onns sunga er bled sto a Lucerna agl KKL. Ena clera preferien-tscha on gia igls concerts cun igl dirigent Claudio Abbado tgi è sto igl mies diri-gent preferia. Er segls divers emettours tedla adegna puspe ovras dirigeadas dad el.

Tge fò Gion Giuseppe schi el è betg gist oc-cupo cun la musica?

I dat adegna puspe lavour ainten ed an-turn tgesa. Mia donna fò atgnamaintg tot

chellas lavours, ma igls davos 15 onns va ia er coopo tar chellas lavours. E chegl am plai dètg bagn. Ed ansomma, schi ins vot mantigneir la tgesa ed igl sulom an-turn an en bung stand, alloura dattigl adegna ensatge lavour. Igl ortulan reiva tar nous eneda ad onn per far lavours pi grevas e pi spezificas. Schiglio nignts anc a freida nusezs.

Ed ensatge varda er anc, da pudeir far mintga de ena spassageda a pe. Magari cun mia donna e magari er sulet. Ia vign uscheia en'ouretta se vers igls colms. Betg sen igls pi ots e betg chels lontans, ma cò anturn. Sen chellas excursiuns vaia grond plascheir dad observar la nateira. Igl mies bab era catscheder. Er ia vign a tgatscha, ma betg cuagl schluppet, mabagn angal cuagl igls. I dat tantas belas tgossas da contemplar.

La cuschna è er anc en li d'activitad. Ins stò pero deir tgi cun neir pi vigil sa redu-tgescha la fom adegna pi ferm ed uscheia er la passiun dad esser activ an cuschna. Ma ena tscherla flevlezza per bunas tragas vessa schon. En po ins veva gio am-prendia a tgesa e siva er dalla donna. Betg gronds menus, ma an spezial er tratgas viglias tgi ins cunascheva digl taimp d'un-fanza e giuventetna.

Datas digls concerts: Pasca, igls 16 d'avregl 2017 allas 20.30 an sala polivalenta Palé, Riom sonda, igls 22 d'avregl 2017 allas 20.00 an la Arena Grischuna, Tgazzas. Prevendita cun reservaziun da plaz da seser: www.chorvirilsurses.ch

■ AUGURIS

Al cumponist Gion Giuseppe Derungs per siu 85avel

S'entelli che Gion Giuseppe desistess il pli bugen dad ina menziun publica a caschun da siu 85avel (15 d'avrel 2017). Nus enconuschin gie el: restar retrats, tgeus, sche pusseivel inostensibels, mintगतon inaccessibels, mo adina concentraus sin quei ch'ei tenor sia valetaziun il pli impurtont. Ins ha capient-scha per quella tenuta ch'ei expressiun dad ina certa ascesa, ch'ei era controlla propria dall'atgna persunalitad cun determinaziuns claras per quei ch'ei bien. Tut quellas qualitads ein enzennas dad ina persunalitad ferma.

Malgrad quellas qualitads cun valurs incontestablas: per siu 85avel vegn Gion Giuseppe a far la concessiun ed acceptar

ina gratulaziun publica. El astga percorscher ch'ina persunalitad appreziada e dad impurtonza per la societad stat num da Diu el focus public – nolens volens. Con savens, gie memia savens, stattan mediochers el center dall'atgna publi-ca, fer-ton che quels cun vers merets sefutran da quella e san ch'il pivun po forsa haver las pli bialas plemas, mo ha denton pau'impurtonza per la car-stgaunad.

Segir ei che Gion Giuseppe fa buca part dalla «specia da pivuns». El ei cunsciens che lavour endinada e cunsciensuosa e buca sesplenghegiem ei la premissa decisiva per crear ovras cun profunditad e sub-stanza. Per quei eis el el decuors da sia ac-

tivitat sco cumponist mai staus in «scri-vabia» agitau ch'ei pli huslis che creativs. El ei mai staus sut il squetsch nuscheivel da stuer presentar «ovras sensaziunals» mintga ga cu la glina mida enzenna. El ha mai seschau en quella competiziun il-lusorica cun collegas cumponists da se-mesirar en ina lutga che mo sminuescha la qualitad dil resultat artistic. Gion Giuseppe ei ius insistentamein sia via arti-stica che ha adina giu la qualitad sco principi empalont. E tuttina: Sia dispo-nibilitad da survir all'exigenza ed als ba-segns dil numerus chors dalla Romon-tschia ed era da quels da lunsch ordeifer, lezza ei stada ton perceptibla sco admi-rabla. Quel ha purtau ad el il respect e la

reconuschentscha davart dad in grond «mund choristic» e fatg el enconuschents lunsch entuorn.

Denton dat ei era il «Gion Giuseppe nunenconuschent». Igl ei il cumponist dad ovras instrumentalas. E lu tgeinas! In sguard en siu catalog dad ovras relata che la plipart da quellas ei scretta el 21avel tschentaner. Pia ovras da madire-zia. Auters cumponists che han conton-schiu la sera dalla veta mettan meinsvart la plema da notaziun dalla vart. Tut au-ter tier Gion Giuseppe, nua che la fontauna d'inspiraziun sgarguglia cun ovras da frestgadad giuvenila. Gion Giuseppe sefa-tschen-ta uss era cun spartas musicalas nua ch'el era (probabel intenziunada-

mein) strusch involvaus en giuivens onns. Aschia neschan ovras instrumen-talas da qualitad remarcabla: per instru-ments solistics, per formaziuns cameris-ticas cun instruments a flad, trios, quar-tets a corda e schizun ovras per orchester sinfonic. Tgi che seprofundescha en quellas partituras discuviera scazis che meretan da vegnir menai alla glisch. Quels scazis ston anflar l'atgna da musicists professiunals che presentan quella musica sil «podium grond».

Il mund musical engrazia e gratule-scha al nestor dil cumponist grischuns. Ch'el maun divin ed il destin dettien a Gion Giuseppe vinavon la harmonia ch'el giavischa.

Simon Camartin